

अनुसूची २

(दफा ४ तथा अनुसूची-१ को भाग-२ सँग सम्बन्धित)

रुन्टीगढी गाउँपालिका

स्थानीय राजपत्र

खण्ड: १

संख्या: २

मिति: २०८१/०८/१०

भाग-१

रुन्टीगढी गाउँपालिका

रुन्टीगढी गाउँपालिकाको खानेपानी तथा सरसफाइ सम्बन्धी प्रमुख मापदण्ड

गाउँकार्यपालिकाबाट स्वीकृत मिति : २०८१/०८/१०

रुन्टीगढी गाउँपालिकाको खानेपानी तथा सरसफाइ सम्बन्धी प्रमुख मापदण्डहरू

रुन्टीगढी गाउँपालिकाको "खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (खासस्व) योजना २०८०" प्रतिवेदनका आधारमा खानेपानी तथा सरसफाइ सम्बन्धी प्रमुख मापदण्डहरूलाई निम्न अनुसार प्रस्तुत गरिएको छः

१. खानेपानी सेवाको स्तर सम्बन्धी मापदण्ड

- सुरक्षित व्यवस्थापन गरिएको खानेपानी: सुधारिएको स्रोतबाट घर आँगनमै चाहिएको समयमा उपलब्ध हुने र दिसाजन्य जीवाणु तथा रासायनिक प्रदूषणरहित हुनुपर्ने ।
- आधारभूत स्तरको खानेपानी: सुधारिएको स्रोतबाट घर आँगनदेखि धारासम्म जान, आउन र पालो पर्खन गरी बढीमा ३० मिनेटको दूरीमा उपलब्ध हुनुपर्ने ।
- सीमित स्तरको खानेपानी: सुधारिएको स्रोत भएतापनि पानी लिन ३० मिनेट भन्दा बढी समय लाग्ने स्थिति ।
- सुधार नभएको खानेपानी: असुरक्षित इनार वा मूल (कुवा) बाट लिइने पानी ।

२. सरसफाइ र स्वच्छता सम्बन्धी मापदण्ड

सरसफाइलाई एक घर एक चर्पी को अवधारणा र दिसाको सुरक्षित व्यवस्थापनसँग जोडेर मापदण्ड तोकिएको छ ।

- सुरक्षित व्यवस्थापनसहितको सरसफाइ: व्यक्तिगत घरमा चर्पी हुनुपर्ने र दिसाको स्थलगत वा अन्यत्र ढुवानी गरी सुरक्षित रूपमा व्यवस्थापन गरिएको हुनुपर्ने ।
- आधारभूत सरसफाइ: व्यक्तिगत घरमा चर्पी हुनुपर्ने र दिसाको सुरक्षित व्यवस्थापन हुनुपर्ने ।
- आधारभूत स्वच्छता: घरको परिसरमा साबुन-पानीसहितको हात धुने सुविधा उपलब्ध हुनुपर्ने ।

३. संस्थागत (विद्यालय र स्वास्थ्य संस्था) WASH मापदण्ड

संस्थाहरूमा WASH सेवाका लागि विशेष मापदण्डहरू निर्धारण गरिएका छन् ।

- विद्यालय: लैंगिक-मैत्री र अपाङ्गता-मैत्री शौचालय हुनुपर्ने, महिनावारी स्वच्छता व्यवस्थापन (MHM) को सुविधा हुनुपर्ने र साबुन-पानीसहितको हात धुने स्थान हुनुपर्ने ।
- स्वास्थ्य संस्था: कम्तीमा एउटा चर्पी कर्मचारीका लागि, एउटा लैंगिक-मैत्री (महिनावारी स्वच्छता व्यवस्थापन सहित) र एउटा अपाङ्गता-मैत्री हुनुपर्ने । साथै, धारिलो र संक्रामक फोहोरको सुरक्षित विसर्जनका लागि इन्सिनेरेटर र प्लेसेन्टा पिटको व्यवस्था हुनुपर्ने ।

४. पूर्ण सरसफाइका सूचकहरू (सामुदायिक मापदण्ड)

गाउँपालिकालाई पूर्ण सरसफाइ उन्मुख बनाउन निम्न सातवटा मुख्य सूचकहरूलाई मापदण्डको रूपमा लिइएको छ ।

१. योजना तर्जुमा तथा व्यवस्थापन: समन्वय समिति सक्रिय हुनुपर्ने र खासस्व योजना तयार हुनुपर्ने ।
२. चर्पीको समुचित प्रयोग: प्रत्येक घर र सार्वजनिक स्थानमा सुरक्षित तथा सफा चर्पी प्रयोग भएको हुनुपर्ने ।
३. व्यक्तिगत सरसफाइ: साबुन-पानीले हात धुने बानी र महिनावारी स्वच्छताको अभ्यास हुनुपर्ने ।
४. सुरक्षित पानीमा पहुँच: घर र संस्थामा पानी शुद्धीकरण गरेर मात्र पिउने व्यवस्था हुनुपर्ने ।
५. स्वच्छ र सुरक्षित खाना: खाना छोपेर राख्ने र भाँडाकुँडा सफा राख्ने अभ्यास ।

६. घरायसी एवं संस्थागत सरसफाइ:

कुहिने र नकुहिने फोहोर छुट्याउने र फोहोर पानीको सुरक्षित निकास हुनुपर्ने ।

७. वातावरणीय सरसफाइ: व्यवस्थित ढल प्रणाली, ल्याण्डफिल साइटको पहिचान र वातावरणीय स्वच्छता कायम

हुनुपर्ने ।

यी मापदण्डहरूले सन् २०३० सम्ममा रुन्टीगढी गाउँपालिकाका प्रत्येक नागरिकलाई सुरक्षित खानेपानी र सरसफाइ सेवा पुर्याउने लक्ष्य राखेका छन् ।